

Het schilderij van Jesaja

*Christus Triumfator*kerk, zondag 13 december 2020

Voorganger ds. Jaap van den Akker

Lezing: Jesaja 8:23-9:6

Orgel/vleugel: Christian Hutter

Zang: Annika Kruithof

Ouderling: Jacqueline van der Kooi

Diaken: Elly Grethe-Aling

KOMEN

- Welkomstwoord
- Aanvangslied 'Nu daagt het in het Oosten' (Lied 444)
- Moment van Stilte
- Begroeting en bemoediging
- Psalm van de Zondag we zingen Psalm 85: 1 en 4
- Kyriegebed

Goede God,
Om ons heen voltrekt de geschiedenis zich
De loop van de dagen, weken, maanden, jaren,
Soms verrassend, soms ook verbijsterend,
Vaak onbegrijpelijk.
Hoe zullen wij terugkijken op dit jaar
Wat zal er met ons meegaan
Wat zullen we ervan leren
Zullen we zorgvuldiger omgaan met uw schepping
Zullen we ons makkelijker voegen naar om elkaar gezond te houden
Zou dit jaar helpen tot bezinning te komen
Het zijn vragen God die wij aan de geschiedenis kunnen stellen
en in die geschiedenis zoeken wij u:
Uw ongekende gang,
Voor ons verborgen.
Toch zoeken wij om te vinden,
Om te weten of er een weg is voor onze voeten,
Om niet te verdwalen en in het donker vast te lopen.
Wij wachten op U, God,
Op uw komst, op U zelf,
Op uw licht dat verheldering brengt,
Op uw macht die alles verandert.
- Open onze oren voor uw woorden van hoop,
Open onze ogen voor uw wegen van heil,
Open onze harten voor het geheim van uw liefde
Zodat wij Uw spoor vinden en trouw zijn,
Zoals Hij trouw is, Jezus onze voorganger,
Naar wiens komst wij uitzien.
Wees zo met ons
Ontferm U over ons, amen.
- Kyrielied 'Een schoot van ontferming is onze God' (Lied 158b)
- Aansteken derde Adventskaars
Het volk dat nu in het donker leeft, zal een stralend licht zien.

Een helder licht zal schijnen in het land waar het nu nog donker is. [...]

Er is een kind geboren, we hebben weer een koning.

Hij zal over ons regeren. En zo zullen de mensen hem noemen: Wijze Bestuurder, Sterke God, Vader voor Altijd, Koning van de Vrede.

- Kaarsenliedje

Lied van het licht (Uit de bundel Zitten of opstaan, deel 2, lied 14):

<https://www.youtube.com/watch?v=BLbT0yaircQ>

WOORD

- Met de kinderen

- Gebed

- Gesprek:

- Filmpje van de zandtovenaar: <https://vimeo.com/468167944>

- Schriftlezing: Jesaja 8: 23 - 9: 1-6 (Jacqueline vd Kooij)

- Lied: 'Er is uit 's wereld duist're wolken' (Lied 482)

- Preek

Jesaja maakt een schilderij, hier in hoofdstuk 9 van zijn dikke boek.

Een schilderij zoals Rembrandt in zijn beste dagen.

Jesaja schildert met woorden. Haast vanzelf doet hij ons denken aan die prachtige prenten en schilderijen van Rembrandt, met zijn knappe contrast van donker en licht. Vandaar dat ik dit tafereel van Rembrandt heb meegenomen. De herders op bezoek in de stal, bij Jozef, Maria en Jezus. Veel donker, en een beetje licht.

Jesaja doet iets soortgelijks.

Eerst veel donker. Hij schildert het in grote vegen: een land in benauwdheid, beangstigende donkerheid en diepe duisternis. Want duister was het in zijn tijd. Het grote rijk van de Assyriërs is dreigend op oorlogspad. Juda en Israël, ze dreigen onder de voet gelopen te worden door de Assyrische oorlogsmachine, met alle verschrikkingen van dien. Die Assyriërs waren niet zachtzinnig, ze stonden in de hele oudheid bekend om hun wreedheid en hun draconische maatregelen. Zo ook hier: de streek van Zebulon en Naftali en het Overjordaanse, werd tot een provincie van het Assyrische rijk gemaakt, en de bevolking die er woonde werd naar Assur gevoerd. Een nagenoeg leeg verwoest en geplunderd land bleef achter.

Duisternis en diepe donkerheid, daar begint Jesaja mee: Een verwoest land, lege huizen, braakliggende en overwoekerde akkers en wijngaarden, de paar mensen die er nog wonen, ze zijn zwaar getroffen oorlogsslachtoffers.

Het zijn de eerst streken op zijn schilderij. Donker is het.

En bij dat duister kunnen wij ons van alles voorstellen. De meeste van ons gelukkig niet uit eigen ervaring. Maar dan toch door de vele beelden uit kranten en van de televisie: *iedere laars die dreunend stamp, elke mantel waar bloed aan kleeft*. Hoeveel door oorlog verwoeste steden en streken hebben wij niet kunnen zien de laatste jaren? hoeveel lichamelijk of geestelijk verminkte mensen staan niet op ons netvlies gebrand? Te veel. Te veel om op te noemen. Wie heeft het nog over Syrië, Armenië, Afghanistan, Ethiopië in onze coronacrisis.

Het zijn de donkere randen van het schilderij van Jesaja. Diep en diep triest, alleen in donkere kleuren te schilderen, schrijnend. *De stok op de schouder, de zweep van de drijver*.

Om stil van te worden.

Ik heb gezocht of deze beroemde profetie van Jesaja ook geschilderd is. Ik heb er geen schilderij van kunnen vinden.

Daarom heb ik dit geboorte tafereel van Rembrandt maar gekozen om hier tijdens de preek afgebeeld te worden.

Aardedonker. Het schildert het duister van de tijden. De dreiging in de zevende eeuw voor Christus, de dreiging in het jaar nul. De dreiging 2020 jaar later. Rembrandt kwam zwarte verf te kort om de onafheid van deze wereld te schilderen. Jesaja komt woorden te kort om de duisternis van de wereld te schetsen.

Maar daar blijft het niet bij. Sterker nog: kijk eens naar dit schilderij. Hoe donkerder de kleuren, hoe beter het licht uitkomt. Kijk maar goed. Jozef, naast Maria en achter het kind heeft een klein lichtje in zijn hand. En dat kleine lichtje zet alles in een ander licht. Dat kleine lichtje van Jozef verdrijft het duister en zet het kind, in witte doeken gewikkeld in het licht. Er staat ook nog een herder op het schilderijtje met een lantaarn. Die lantaarn is veel groter - maar vreemd genoeg geeft die lantaarn nauwelijks licht. Rembrandt doet er alles aan om het licht van het Kind uit te laten gaan. Het licht straalt van het kind af. En ondanks die overvloed aan duister, is dát wat opvalt. Het licht en het kind.

Zit er ook licht in het schilderij van Jesaja?

Jazeker. Ook bij Jesaja komt het licht

veel beter uit dankzij de schaduwzijden die hij eerst geschilderd heeft. Over dit angstaanjagende tafereel trekt hij lijnen van licht, lijnen van hoop. In het middendeel van zijn schilderij tekent hij iets heel anders: de verlaten streken zijn weer bewoond – *U hebt uw volk weer groot gemaakt*, zo lezen we - en de mensen zijn blij, uitbundig blij, als op een oogstfeest, als op een bevrijdingsdag. En dat is het ook. Want het juk is gebroken en de zweep uit de handen gerukt, laarzen en uniformen - ze zijn in het vuur gesmeten. Er is verlossing, er is bevrijding gekomen. Lijnen van licht vallen in de duisternis.

Ja, en hoe is dat zo gekomen, waar komt dat licht dan vandaan? Nou, kijk maar verder op Jesaja's schilderij van woorden. Middenin wordt deze dia-van-God één grote concentratie van licht, leven en vreugde: alles draait er om dat éne kind, die éne zoon, die koningszoon op de troon van David in Jeruzalem. Hij geeft die verlossing. Dit kind, deze koningszoon, is niet zomaar een koningszoon.

Hij is een wonderbare raadsman, dat wil zeggen: een wonderlijk wijs bestuurder.

Hij is een sterke God, dat wil zeggen: een held van bovenmenselijk, goddelijk formaat.

Hij heet eeuwige vader, dat wil zeggen: hij is een vertrouwenspersoon, een echte voorganger en leermeester die voor altijd blijft.

Alles bij elkaar genomen: vredevorst is hij.

En nòg is Jesaja's schilderij niet af. Bij Jesaja komt het licht van boven. Uit de hemel komt het licht dat reikt tot in de diepe duisternis van oorlog en verwoesting. God zelf zal zich beijveren, zo schrijft Jesaja wat plechtig. God zelf zal zich hier voor inzetten. Met hemels licht verdrijft hij het duister. Dat is wat God altijd en overal doet: licht in het duister scheppen en dat zal hij ook nu doen. Hoe duister het ook lijkt.

Als je naar zo'n schilderij kijkt, van Rembrandt of van Jesaja. Dan kan je zeggen. Bijna alles is donker. Eigenlijk zie je maar een paar mensen goed. Jezus, Jozef en Maria en twee herders. De rest is schemerig en duister. Daar dringt het licht niet door. En zo was het ook. De Assyriërs moesten nog komen, bij deze profetie van Jesaja. En in het schilderij van Rembrandt: kijk Jezus is nog een zuigeling. De Romeinen bezetten het land en de godsdienst hing van allerlei dogmatische regeltjes aan elkaar.

Het schilderij, of het nu het schilderij in woorden van Jesaja is, of het echte schilderij van Rembrandt. Het schilderij maakt iets in ons wakker. Verlangen, uitzicht, hoop. Het licht gloort aan de horizon. We komen steeds dichterbij. Het donkerder het schilderij, hoe meer het licht opvalt.

Verlangen – ijver. God beijvert zich voor zijn volk. Staat er in het laatst vers in wat gedateerd Nederlands

Daarvoor zal God zich beijveren. God zet zich uit alle macht in, om het duister te verdrijven. Beijveren, dat is een vreemd woord in het Hebreeuws. Eigenlijk staat er zo iets als rood worden. God spant zich zò in voor ons dat hij er rood van wordt. Hij geeft alles wat hij heeft. Ik ben een na-ijverig God, stond er in de oude vertaling van bij de Tien geboden. Jaloers. Er klinkt ook iets van irritatie in mee. Van boosheid kan je ook rood worden. Hier is God boos op alles wat de kleine rest die nog overblijft van Zijn volk in de weg zit. God springt voor hen in de bres. Je zou Gods ijver hier ook kunnen vertalen met vurige liefde. God krijgt rode blosje op zijn wangen van zijn liefde voor zijn volk. Voor de mensen, voor zijn schepping. De vurige liefde van God zet alles op alles om ons uit het duister van de tijden te verlossen.

En dat gebeurt. Kijk maar naar het schilderij. Het duister wordt verdreven door het licht. En dat licht dat groeit. Het groeit onder ons.

Advent, dat is leven van verwachting van dat licht.

Verlangen, uitzicht, hoop. Het licht dat gloort aan de horizon.

Maar het is meer. Het weten dat het duister wordt verdreven. Het is geloven dat God zich daar met vurige liefde voor inzet.

Het is het licht herkennen in het duister van de tijden.

Licht aan het einde van de tunnel. Geloven we daar nog in? In deze corona-adventstijd, Wordt het ooit weer normaal?

Dit leven vanaf de eerste *lockdown*. Het is een voortdurend leven in adventstijd. Het is leven in verwachting van het licht. Misschien is dat ons vanaf half maart nog wel extra duidelijk geworden. We zien uit naar het einde van de sociale isolatie, naar een einde van alle coronamaatregelen. We weten dat het ooit over zal zijn. Een geregeld komen er hoopvolle berichten. Over afnemende besmettingen, over goed werkende vaccins, maar tegelijkertijd worden ze ook weer gedoofd, als de besmettingsgraad weer zo toeneemt, of als het toch weer langer duurt voordat de vaccins geleverd worden.

Het is een oefening in geduld.

In de wetenschap dat het licht er is. En dat het licht komt. Het is een zoektocht naar het licht.

Omdat dat licht juist beter te vinden is als het donker is in de wereld.

Adventstijd in de wetenschap dat het echt Kerst wordt.

Dat leren we van Rembrandt en van Jesaja vandaag.

Hoe donkerder het schilderij hoe beter je het licht kunt zien.

Want dat licht dat we verwachten, dat licht is er al. Het licht staat voor een leven met God. En dat kan nu al. Leven met God zet je in het licht. Het verdrijft het duister. Leven met God is niet iets van later. Met Kerst zal alles goed zijn, of in de hemel zal al het leed geleden zijn. Nee, leven met God doe je nu al. In de adventstijd ga je je weg door het leven, gevoed, gedragen, verlicht door de God van Hemel en aarde. Zo is zijn naam: Immanuel – God met ons.

Hij maakt het donker licht.

Hij springt voor je in de bres me zijn vurige liefde
Hij neemt je bij de hand op weg door het leven.
Want hij is onder ons. Zoals het licht onder ons is. Hij woont bij ons.
Hij wijst ons de weg, het licht tegemoet.
Ga je mee?
Amen

- Muzikaal intermezzo

ANTWOORD

- Lied: 'De mensen die gaan in het duister' (Lied 454: 1, 2, 4 en 5)
- Dankgebed, voorbeden, stil gebed, Onze Vader
- Collecte
 1. Soepbus Kesslerstichting
 2. Christus TriumfatorKerk
- D. Wijkkas

GAAN

- Slotlied: 'Komt ons in diepe nacht ter ore' (Lied: 489: 1 en 3)
- Zegen, gevolgd door gezongen "Amen"
- Lied van de Eenheid: